

СТАНОВИЩЕ

ОТ

проф. д-р СТЕФАНКА АНГЕЛОВА ГЕОРГИЕВА

Тракийски университет, Педагогически факултет – Стара Загора
за дисертацията

на

РАЛИЦА ЕМИЛОВА ДИМИТРОВА

„Музикално интегративни функции на системата на методите на обучение“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по начална и
предучилищна педагогика, Катедра „Музика“

за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

в област на висше образование 1. Педагогически науки, направление 1.3.
Педагогика на обучението (методика на обучението по музика)

Представеният за становище дисертационен труд е структуриран в четири глави с увод и заключение и включва 151 страници основен текст, 2 таблици и 42 диаграми; приложения с една експертна и две анкетни карти, примерен учебен план, годишно тематично разпределение на факултативните часове за изучаване на „Музика“ в 10 и 11 клас, както и илюстрации на творчески проекти, изготвени от учениците от НГПИ „Св. Лука“ и 51 СОУ „Елисавета Багряна“ – София. В приложението е цитирана научна литература с 39 заглавия на кирилица и латиница и интернет-източници.

Основният проблем на дисертационното проучване насочва към възможностите за осъществяване на факултативно обучение по музика и интердисциплинарни връзки с изучаваните специални предмети в гимназия по приложни изкуства. Провокиран от непосредствените наблюдения на докторантката като музикален педагог, той е поставен в контекста на промените, въведени с новия Рамков учебен план за общо и професионално образование в училищата по изкуствата (30.11.2015). Актуалността на темата е ясно обоснована в *целта и работната хипотеза* и конкретизирана в *задачите на изследването*, отнасящи се не само до необходимостта от допълващо обучение по музика в последните гимназиални класове, но преди всичко активиране *творческата дейност* на учениците чрез обучение по собствен методически модел.

В *теоретичната постановка* на изследването (I глава) е аргументирана ролята на музикалното изкуство за формиране и разгръщане на личностните заложби и интереси на учениците, на широкия кръг от дейности, включвани в понятието „творчество“, като акцента е поставен върху възприемането на музика, свързано с обогатяване на техния емоционален опит, усещания и въображение. Като подчертава, че формирането им е процес на непрекъснато натрупване на различни по интензитет представи и образи, докторантката анализира етапите на обучението по музика в началната, основна и гимназиална степен от гледна точка на основния изследователски проблем. В

изложението са разгледани възможностите, които учебните програми дават за междупредметни връзки и придобиване на културни компетентности, но и критично е коментиран драстично съкратения хорариум по музика, който „води до negliжиране на учебният предмет“, „липса на професионално подготвени учители“ в началната степен, осигуряващ „качествено изпълнение на заложените цели в учебните програми“. Специално внимание заслужава и мнението ѝ, че големия обем на историко-теоретичните знания в 8 и 9 клас превръща часа по музика в „теоретична дисциплина, насочена към усвояване и възпроизвеждане на информация“.

Във втората глава на дисертацията са анализирани психологическите аспекти на *интегративните функции между музиката и приложните изкуства* чрез общите морфологични особености и функционални взаимовръзки в учебния процес: възприемане на музика – възприемане (наблюдение) на обект, възпроизвеждане (изпълнение на музика) – изобразяване на обект, музикално творчество – изобразително творчество (създаване – изграждане на обект), и други. Базирайки се на тези взаимовръзки, докторантката разработва *методически модел на програма* за факултативните часове по музика за 10 и 11 клас. Иновативният му характер не е в тематиката на отделните модули, основащи се на знания и умения, формирани в предходните години, а в методическите форми на работа, които са насочени към активността на учениците: практическо усвояване на материала, инициативност и умения за подбор на подходяща музика, изразяване на собствена позиция в дискусия, както работата по учебен проект.

Като поставя *учебния проект* в центъра на своята обучителна програма в 10 и 11 клас, Ралица Димитрова изтъква редица предимства, които този метод на работа формира у учениците – креативност, събиране и обработване на информация, екипност, и други, чрез които с помощта на учителя се осъществяват интердисциплинарни връзки, а чрез тях и културните компетентности, изискуеми от Държавните образователни изисквания. В подкрепа на нейните разсъждения са резултатите от анкетата с експерти, която потвърждава с висок процент на одобрение ефективността от приложението им в учебния процес. След краткия, предимно количествен анализ на информацията обаче липсват изводи, които биха били убедително доказателство за актуалността на изследователския проблем.

Параметрите и анализа на резултатите от педагогическия експеримент, проведен с ученици от НГПИ „Св. Лука“ и 51 СОУ „Елисавета Багряна“ – София са коментирани в четвъртата глава на дисертационния труд. Въпросите, включени в първата анкета индикират различни аспекти на обучението по музика и учебния процес през погледа на осмокласниците и същевременно целят проверка на техните музикално-теоретични знания. В предвид на задължителната диагностика, която се изисква в началото на гимназиалния курс, втората част на анкетата би могла да бъде обособена като самостоятелен „тест за входно равнище“. Анкетната карта за 9 клас поставя на сериозно изпитание и преподавателя и изследователския контингент, преди

всичко по отношение на процедурата на провеждането ѝ, която изисква от учениците отговори на въпроси, записване на музикална диктовка, обяснение на понятия и „слушане на музика“ за определяне жанра на непознато музикално произведение.

Независимо от направените по-горе забележки и препоръки, в пространния коментар на резултатите от проведения педагогически експеримент Ралица Димитрова успява да фокусира вниманието върху редица негативни явления и тенденции в обучението по музика в българското училище, засягащи учебния процес, интереса на учениците към песенния материал, тревожно ниското ниво на музикално-теоретични знания, и други. В изводите тези констатации са изтъкнати като „предпоставка за нарастващата необходимост от нови форми и методи на работа в процеса на обучението по предмета музика“ и необходимост от „разширяване и затвърждаване на знанията чрез обвързване с проектна практическа работа по музикална тематика“.

Финалният етап на изследването представя реализираните творчески проекти по различна музикална тематика на ученици от две училища от специалностите „Пространствен дизайн“, „Художествена тъкан“ и „Рекламна графика“. От коментара и сравнителния анализ на творческите проекти, оценявани по три критерия, е видно, че в творческата дейност учениците демонстрират не само своите музикално-стилови предпочитания, знания за музикалните инструменти, но и интересни цветове и графични решения, умения за постигане на художествено-пространствена цялост на проектната композиция.

Като приемам направените от докторантката изводи и препоръки, както и самооценката на приносите в нейния труд, бих искала да акцентирам върху някои от тях, които засягат *перспективите на обучението по музика* в българското училище:

- изследването насочва вниманието на педагозите към невралгични проблеми в системата на музикалното обучение и възпитание, и то в момент, когато се въвеждат новите държавни образователни стандарти и учебни програми;
- чрез проведения експеримент ясно са диагностицирани пропуските и областите на дефицит на знания и необходимостта от обновяване на педагогическата практика с нови методи и форми на работа;
- методическия модел на работата, въведен във факултативните часове с ученици от 10 и 11 клас предлага програма, насочена към интеграция на обучението с приоритет на творческата дейност на учениците.

В заключение ще подчертая, че всички тези приноси ми дават основание убедено да гласувам за присъждането на **Росица Емилова Димитрова на образователната и научна степен „Доктор“** в област на висше образование 1. Педагогически науки, направление 1.3. Педагогика на обучението (методика на обучението по музика).

13.04.2017.

Проф. д-р Георгина Георгиева
(С. Георгиева)